

Trokán Péter

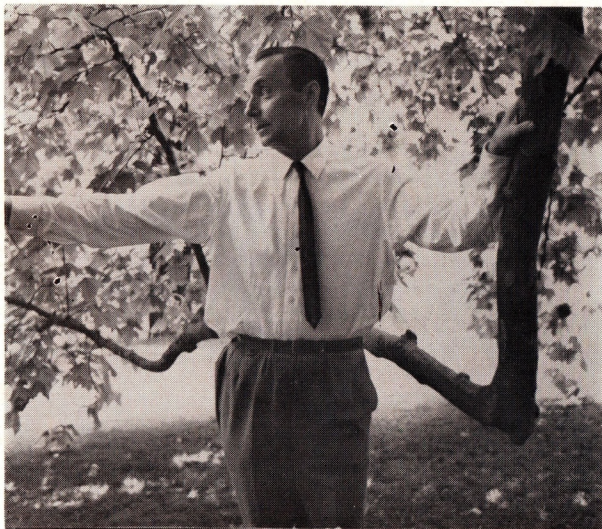


Fraknói Sári

Gárfás Miklós



KECSKEMÉT



Egy sárga yersey-ruhás dundi hölgy eleganciáját elragadtatva dicséri két barátnője az autóbuzsmegálló-nál. Ekkor a sorbaállók között egy kisfiú így szól a mamájához: „Nézd, anyu, ez a néni olyan, mint egy nagy sárgadinnye.” Mindenki elvigyorodik, a két barátnő is alig tudja visszatartani a nevetését. Miért? Azért, mert váratlanul megszólalt a valóság. A kisfiú ebben az esetben nem tett mást, mint amit a legjobb humoristák tesznek: leírta azt, amit látott.

Az ember, aki megfelelő értelmi eszközök birtokában tanulmányozza magát, számos tragikus illúziótól szabadul meg. Önmagunk felfedezése kezdetben bizonyos csalódással jár. Némiképp meglepődünk, amikor rájövünk, hogy nagyságunk nem egészen hamleti, inkább Moliére Tartuffe-jének egyéniségére hasonlít. Az első csalódások után azonban elég gyorsan rájövünk az illúzióvesztés örömeire. Tulajdonságaink komikus csillámlásának megpillantása az idők során a legtisztább vigjáték örömmel ajándékoz meg bennünket.

Hamlet képmutatása a képzelet teremtette ember kifinomult költészete, Don Juané köznapi és költőietlen. Hamlet a mindenség utasa, Tartuffe egy Orgon nevű polgár vendége Párizsban.

Nem könnyű beismerni, hogy Tartuffe közelebbi rokonunk, mint Hamlet, mégis érdemes megtennünk, mert csak így fékezhetjük meg a társadalmi létben oly határtalanul fejlődőképes képmutatásunkat. A vigjáték-író legalábbis így képzelet a személyiségünk rácsai közötti szabadulás lehetőségét.

Amit kritikai látásmódnak nevezünk, nem más, mint a legszerencsésebb optikai alkalmazása a valóság megfigyelésére. A vérbeli vigjátékíró arra a kisfiúra emlékeztet, aki hangosan kimondja azt, amit lát. A különbség csak az, hogy ő nemcsak a sárgadinnyét látja, hanem azt is, hogy a sárgadinnye hamvas őszibaracknak képzelet magát.

Adva van egy kör és a kör középpontja. Jelöljük a középpontot *m*-mel, magát a kör vonalát pedig *j*-vel. Az *m* betű a mánia szó rövidítése, a *j* pedig a józanság. Ez a vigjáték legegyszerűbb geometriája. Középpontban a mánikus ember áll, aki körül ott kering a józanság, az elven élet, de ő erről nem vesz tudomást, annyira be van zárva saját pontszerűsége szűk határai közé. Minél élénkebben kering a kör pályáján az értelem fénye, ő, a pont, annál erőteljesebben burkolja be magát pontszerűségének sötétségébe.

Ez a műfaj általában abból teremti meg a maga drámaiságát, hogy fölkelti a nézőben a pontszerűségből való kiszabadulás vágyát. A jó vigjátékok az ember természetét geometriába foglalták, s ennek a téves rendszernek kultikus tisztelete ma már elviselhetetlenül nehezedik a vigjáték műfajára. A hazudozás, a mű-optimizmus, a bájoltság, a szellemeskedés, a kihűlt ötletekkel és trükkökkel való gyermekded játszadozás, a megálázott vigjáték súlyos tragédiájáról tanúskodik.

A vigjáték igazságát a Revizor befejező mondatai szinte tökéletes biztonsággal nyújtják át e műfaj mai művelőinek is. „A tekintetes urakat kérem a revizor úr, aki éppen most érkezett meg Szentpétervárról, különös megbízatással, hogy rögtön fáradjanak el hozzá. A nagy fogadóban van szállva.”

A revizor tehát nem lép színre, csak üzen. Ha belépne, hazug lenne a vigjáték. Az igazi revizorról a vigjáték-író úgy ad hírt, ahogy a jelen villantja meg a jövőt, a megoldást, a dolgok megfelelő elrendeződését.

A vigjáték igazsága ebben a villanásban van. A gogoli revizor állandóan várható városunkba. A vigjátékíró dolga, hogy fáradhatatlanul jelentse érkezését.



Gyárfás Miklós

DINASZTIA

Történelmi szatíra 2 részben

SZEREPLŐK:

Júlia	<i>Dévay Camilla</i>
Kovács Mihály	<i>Sárosi Gábor</i>
Éva, a lányuk	<i>Faluhelyi Magda</i>
Kalász Márton	<i>Székhelyi József</i>
Patai Imre	<i>Trokán Péter</i>
Nikolaidisz Eumailosz	<i>Perényi László</i>
Anna néni	<i>Fraknoi Sári</i>

Díszlet: *Varga Mátyás*
Kossuth-díjas, érdemes művész

Jelmez: *Poós Éva*

Rendező: *Udvaros Béla*



Dévay Camilla és Sárosi Gábor



Faluhelyi Magda



Székhelyi József



Perényi László

Ma este vidám játékot láthatnak a színházban. Egy család — vagy ahogyan a Szerző szándékolt fennhéjzással dinasztíának nevezi! —, szóval egy család nem éppen mindennapi életébe tekintünk be. A szereplők mai életükből személyes ismerőseink. Mindegyiknek egy-egy negatív tulajdonságát kell megnevezni ki Gyárfás Miklós irónikusan; mégis megszeretjük őket, mert alapvetően jószándékúak, morális emberek. Negatív tulajdonságaik vannak, de nem negatív jellemek. Társadalmunk gyors fejlődése idő előtt szalajtottta fel őket a történelmi uborkafára. Körülöttünk és néha bennünk is fellelhető fonákságaikon jókat derülünk. Éppen ezért az általában követett, előre jelzett, felelősségelhárítással ellentétben mi őszintén hirdetjük: ha valaki a játékunk során az egyes szereplőkben önmagára, vagy valaki közérzeti személyre ismer, az nem merő véletlen csupán.

Mai életünkben tett „történelmi” látogatásunkhoz jóízű derűt és öniróniát kíván az önöket kalauzoló rendező

Udvaros Béla